

Enis Omerović*

KRIVIČNO PROCESNO PRAVO

Posebni dio

Prikaz univerzitetskoga udžbenika

/Autori: prof. dr. sc. Tadija Bubalović i doc. dr. sc. Nezir Pivić, Izdavač: Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 1. izdanje, Zenica, 2014, I-XV + 307 str./

Pred nama je knjiga Krivičnog procesnog prava – njegov posebni dio – autora dr. sc. Tadije Bubalovića, vanrednoga profesora na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci i vanjskoga saradnika na postdiplomskome studiju na pravnim fakultetima Univerziteta u Tuzli i Zenici, i dr. sc. Nezira Pivića, docenta na Krivičnoj katedri Pravnoga fakulteta Univerziteta u Zenici i vanjskoga saradnika na postdiplomskome studiju Pravnoga fakulteta Univerziteta u Tuzli. Svojom sadržinom, strukturom, obimom i dinamikom predočavanja i prezentiranja predstavlja knjigu koja zaokružuje, i konceptualno i kontekstualno, predmetnu materiju ove grane prava i pravne discipline, i koja je izvor novih saznanja u svim ciklusima univerzitetskih studija, poglavito dodiplomskome, no i master i doktorskome. Na temelju stilistike te razine obrađivanja osnovnih načela i instituta krivično-procesne pravne grane, radi se o svojevrsnome udžbeniku (eng. *textbook*), koji, putem analize pojedinih poglavlja, čini sredstvo koje je od izuzetne koristi ne samo studentima i istraživačima predmetne oblasti, već i praktičarima koji rade u pravosudnim institucijama i drugim organima i organizacijama. Ovo naučno štivo namijenjeno je odličnome izučavanju osnova posebnoga dijela krivičnoga procesnoga prava, jer predstavlja uvid u fundamentalne pravne institute koji su u ovoj knjizi, od dva izuzetna znalca i predavača ove grane prava, predstavljeni na jezgrovit i jednostavan način, s osjećajem velikoga znanja svih procesnopravnih normi, te, valja kazati bez ikakvoga pretjerivanja i s punom akademskom odgovornošću, da udžbenik ispunjava, u velikoj mjeri, svoju osnovnu i zadaću i svrhu – krivično procesno pravo učiniti razumljivijim svakom čitatelju odnosno izučavatelju. Ovaj udžbenik Krivičnog procesnog prava obuhvata materiju predviđenu nastavnim planom koja se, kako autori navode u Predgovoru svoje knjige, u teoriji i zakonskim aktima označava kao posebni dio predmetne pravne grane. Sva poglavlja u knjizi predstavljaju sveobuhvatan prikaz svih pravnih načela i svih pravnih instituta koji su nužni za pravilno i suštinsko razumijevanje materije. Upoznavajući se sa sadržinom knjige, ne možemo izbjeći osjećaj da ovaj udžbenik mogu shvatiti i laici pravne nauke te da ovo izdanje istinski prikazuje abecedu posebnoga dijela krivičnog procesnog prava.

---

* Mr. sc., Pravni fakultet Univerziteta u Zenici

Knjiga je izišla 2014. u izdanju Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici u okviru edicije *Manualia Universitatis Studiorum Zenicaensis*, a koju su recenzirali dva vrsna stručnjaka krivičnopravne materije u državi: akademik Miodrag N. Simović, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci i potpredsjednik Ustavna suda Bosne i Hercegovine te dr. sc. Zvonimir Tomić, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Za sve ljubitelje sadržajnoga i kvalitetnoga teksta, dužnost nam je istaknuti da knjiga predstavlja vrhunski *up-to-date* cjelokupnoga razvoja ove grane prava ali i pravne discipline. Svjedoči tome struktura poglavlja, metodologija njihove obrade, odnosno način prilaska znanstvenome problemu, koji je iz rakursa krivičnopravne znanosti, nadasve prijemčiv. U najvećem broju poglavlja, u velikom broju lekcija, nakon teoretskih postavki, autori navode sudsku praksu koja potkrepljuje teoretske navode, ali i svjedoči kako se pojedine zakonske odredbe primjenjuju u samoj praksi. Ovo je, možemo ustvrditi, svojevrsna novina u metodologiji krivičnoga procesnoga prava, putem koje se studentima i svima ostalima predočavaju ulomci iz najkarakterističnijih sudskih predmeta za pojedine oblasti, što za cilj ima potvrdu i tumačenje teorije u nacionalnoj i regionalnoj pravnoj praksi. Glede zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, prikaza osnovnih pravnih načela te međunarodnopravnih, ali poglavito europskopravnih krivičnoprocesnih standarda, autori navode poglavito odluke Europskoga suda za ljudska prava u Strasbourgu. Glede pravnih instituta i oblika, ovaj udžbenik, daje uvid ne samo u pravno rasuđivanje domaćih sudova, već daje i komparativni prikaz, s obzirom da se pored odluka Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Vrhovnoga suda Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovnoga suda Republike Srpske, razmatraju i odluke Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, kao i odluke Vrhovnoga suda Republike Srbije, čime se studentima, istraživačima, praktičarima omogućuje uporednopravno saznanje.

Ovaj udžbenik zaista donosi, na jedan inovativan način, ne samo studentima nego i široj akademskoj zajednici, kako sami autori naznačuju, novo udžbeničko štivo koje je pored pravnodogmatskoga i pravnozakonskoga utemeljenja, osvježeno i ustavnopravnim i međunarodnopravnim aspektima kod onih pravnih instituta kod kojih je takav prikaz bio moguć i cjelishodan. Pored pravnih stajališta visokih domaćih, uporednih i međunarodnih sudskih i kvazisudskih tijela (odluke Komiteta Ujedinjenih nacija za ljudska prava) autori, što je vrlo pohvalno, jer pridonosi ozbiljnosti predočavanja materije i ekstenzivnosti njezinoga izučavanja, na početku svakoga poglavlja donose spisak literature, odnosno sekundarnih izvora saznanja u predmetnoj oblasti za sve one koji žele produbiti i proširiti svoje poimanje pojedinih strukturalnih odjeljaka i znanstvenih cjelina.

Studenti i istraživači će u ovoj knjizi naći osnovna načela krivičnoga procesnoga prava koji se prožimaju kroz cijelu materiju. Upravo slijedeći fundamentalna načela na kojima počiva suvremeneno krivično procesno pravo autori su izgradili cjelokupnu materiju ove grane prava, polazeći od općih procesnopravnih pojmo-

va, kao što su subjekti, procesne radnje i sudske odluke, do pravnih pojmova i pravila na kojima se konstrukcijski i provedbeno zasniva krivični postupak (lat. *processus criminalis*) kao glavni predmet krivičnog procesnog prava. Sadržinu ove knjige odlikuje više no dobra metodologija prezentiranja znanstvenih cjelina, koja se protežu od strukture krivičnoga postupka do pravila ili dinamike njegova provođenja. Autori su nam predočili, na potpuno koherentan, dosljedan i povezan način glavne stadije krivičnoga postupka: istrage, optuživanja, glavnoga pretresa i stadija po pravnim lijekovima te sumarni prikaz više posebnih postupaka. Udžbenik, kako smo i na početku naveli, slijedi nastavni plan izučavanja ovog predmeta na pravnim fakultetima. U pogledu svoje sadržine, podijeljen je na osam poglavlja, koji se međusobno naslanjaju i nadovezuju, a to su: I pojam i oblici krivičnoga postupka; II istraga (u kojem se posebno akcentira pitanje prijavljivanja krivičnoga djela i samoga toka istrage); III postupak optuživanja (u ovom poglavlju se, *inter alia*, obrađuju i relativno novi krivičnoprocesni instituti koji su u našoj državi predstavljeni kroz reformu pravosuđa i donošenjem novog krivičnoprocesnoga zakona na državnoj razini 2003, a koji su u naš pravni sistem ušli iz anglosaksonske i angloameričke pravne tradicije – poglavito pregovaranje o krivnji); IV glavni pretres (detaljnije se obrađuje pripremanje i tok glavnog pretresa); V presuda (u kojem se poentira izrada pisane presude, što je od velike važnosti studentima za pripremanje za praktični dio ispita iz ovoga predmeta); VI postupak po pravnim lijekovima (u kojem se temeljitije opisuju redovni pravni lijekovi); VII posebni krivični postupci (u kojem središnje mjesto zauzima postupak prema maloljetnicima); VIII nepravi krivični postupci (koji je svojstven po razradi postupka za pružanje međunarodne krivičnopravne pomoći, oblasti koja sve više dobija na praktičnome značaju i čije se područje izravne primjene sve više širi, što je posljedica sve bliskije suradnje među državama i međunarodnim organizacijama u ovom pogledu).

Vrlo je zanimljiv i pravnozakonski osnov ovog udžbenika – to je sistem procesnopravnih pravila sadržan u Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, kao, kako autori ističu, najvišega zakonskoga izvora na državnoj razini. Međutim, pored državnoga zakona, u pojedinim poglavljima knjige, navođene su i pojedine odredbe entitetskih krivičnoprocesnih zakona te pravne norme Zakona o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ali u iznimnim slučajeva, *i.e.* tamo gdje su određena pitanja različito uređena. Broj bibliografskih jedinica je 147, dok je broj citiranih sudskih odluka ukupno 152, što dodatno govori u prilog činjenici da ispred sebe imamo rijedak primjerak kvalitetnoga udžbenika za akademsku i pravosudnu zajednicu ne samo u Bosni i Hercegovini, već i u regiji, za usporedbu raznih krivičnoprocesnih instituta i pojmova, pa i cijelih krivičnoprocesnih sistema. Knjiga daje koncizne i suštinske odgovore na znanstvene probleme iz predmetne materije, što će, posljedično tome, studentima i istraživačima pomoći u pripremanju argumentacije za brojne naučne rasprave. Knjiga pruža čvrstu osnovu za sve oblike nadgradnje u ovoj znanstvenoj oblasti,

kao i praktičarima kojima će obrađene cjeline dati temeljne teorijske, ali i praktične spoznaje. Ubijedeni smo, slijedeći koncept ovoga udžbenika, da će studenti iznimno lako primati k znanju gradivo koje im se bude predavalo i prenosilo. Također, vjerujemo da će ova knjiga naći svoju primjenu i među onim studentima koji se budu pripremali za simulaciju suđenja (eng. *moot court*) iz krivičnoga prava i krivičnoga postupka.

Činjenica da je Senat Univerziteta u Zenici dao suglasnost za objavljivanje ovoga univerzitetskoga udžbenika dovoljno kazuje da univerziteti polako prepoznaju značaj i vrijednost, no i nužnost studioznoga izučavanja materije posebnoga dijela krivičnoga procesnoga prava upravo iz naslovljenoga udžbenika, imenovanih autora, stručnjaka u ovoj oblasti. Stoga mi je iznimna čast i veliko zadovoljstvo preporučiti prvo izdanje knjige *Krivično procesno pravo. Posebni dio* svima koji su zainteresirani za predmetnu materiju, neovisno u kojem su osobnom statusu, odnosno na kojoj su poziciji ili koju dužnost obnašaju. Ono što se čini važnim napomenuti, jeste upravo osjećanje koje čitatelj posjeduje tokom svoga pozornoga čitanja i studiranja materije, a to su, prije svega, temeljitost, iscrpnost i stručnost na kojima je izgrađena ova knjiga i što se vrlo lako da osjetiti u svojoj znanstvenoj, stručnoj i edukativnoj misiji prenošenja specifičnoga znanja na krajnjega čitatelja.